

Till: Utbildningsdepartementet

Remissvar:

Högskoleprovets organisation och styrning (SOU 2021:72)

Regeringens dnr: U2021/03669

SFS har erbjudits att inkomma med synpunkter på betänkandet *Högskoleprovets organisation och styrning (SOU 2021:72)*.

7.1–7.4 (fördelning mellan UHR och lärosätena)

- SFS har inga synpunkter på bedömningen (7.1) att högskoleprovet är en gemensam uppgift för UHR och lärosätena.
- SFS har inga invändningar vad gäller förslagen (7.2) att UHR ska ansvara för att högskoleprovet genomförs eller (7.3) att lärosätena ska bistå UHR.
- SFS **tillstyrker** förslaget att UHR ska samråda med lärosätena om föreskrifter

SFS har inga invändningar mot den föreslagna ordningen att UHR ska ansvara för provets genomförande och att lärosätena ska bistå UHR i detta. Utgångspunkten att UHR ska samråda med lärosätena är bra. Det är dock viktigt att samtliga intressenter är nöjda med det nya upplägget. Därför bör regeringen särskilt beakta synpunkterna från UHR och lärosätena.

7.5 Samverkan mellan lärosäten

SFS önskar ett förtydligande av innebörden i bedömningen att “provordnande lärosäten bör samverka med varandra och samordna sitt arbete vid anordnande av provet”. Formuleringen att det “bör” vara fallet kan tolkas deskriptivt som att det är positivt om lärosätena samverkar, men det kan också tolkas preskriptivt, som att utredningen gör en uppmaning eller påbud. SFS instämmer i den deskriptiva bedömningen att samverkan kan vara positivt. Det i sig motiverar lärosätena att samverka. SFS anser dock inte att det behöver kompletteras med ett påbud.

Tolkningen kan spela roll om lärosäten är oeniga. Det framgår inte vad som händer om två eller flera geografiskt närliggande lärosätena är oeniga om sina roller i provets genomförande. SFS anser att lärosätena själva ska ha stort inflytande kring genomförandet. Det ska inte vara UHR:s uppgift att besluta om ansvarsfördelning mellan lärosäten så länge lärosätena själva kan föreslå en lösning. Utredningen föreslår dock att UHR ska ha det formella ansvaret för högskoleprovets genomförande. Om det råder oenighet mellan två eller flera lärosäten, är det därför rimligt att UHR inhämtar lärosätenas synpunkter och därefter beslutar om en lösning. I en sådan ordning behöver UHR inte ta ställning till huruvida lärosätena har samverkat sinsemellan.

7.6 Enskilda utbildningsanordnare

SFS instämmer i utredningens bedömning att “Enskilda utbildningsanordnare, bör om de använder högskoleprovet i sina urval samverka med UHR och provanordnande lärosäten i genomförandet av provet.”

Det är dock en ganska märklig ordning att de statliga lärosätena måste anta en tredjedel av de sökande utifrån resultat på högskoleprovet men att enskilda utbildningsanordnare inte behöver nyttja provet alls i sitt urval. Vi vet att studenter som antas på betyg i genomsnitt har bättre studieresultat än studenter som antas på högskoleprovet. Studieresultatet i form av prestationsgrad har i sin tur en direkt inverkan på många lärosätens anslag (dock inte för alla enskilda utbildningsanordnare, det varierar beroende på lärosätets avtal med staten). Ett lärosäte som vill optimera sitt studentunderlag har således ett tydligt incitament att anta fler studenter på betyg. Att göra så skapar en teoretisk konkurrensfördel. Det är dock inget bra skäl för att stänga ute vissa studenter från en del utbildningar. SFS känner inte till att något lärosäte i nuläget skulle missbruka denna mekanism, men rent principiellt går det att ifrågasätta. Det kan vara bra att anpassa systemet så att det håller även om fler icke-statliga lärosäten skulle etablera sig i framtiden. En lösning är att staten skriver in i avtalen med de enskilda lärosäten som får ersättning för helårsprestationer, att de ska följa 7 kap 13 samt 20 §§ HF.

7.7 Det ska genomföras 2 högskoleprov per år

- SFS **avstyrker** förslaget att reglera antalet provtillfällen genom högskoleförordningen.
- SFS är dock positiva till att huvudregeln är att det genomförs två provtillfällen per år.

SFS anser att nuvarande ordning bör behållas, där UHR genom sin föreskriftsrätt har möjlighet att ställa in prov om det på grund av pandemier eller av andra skäl inte går att genomföra provet på ett säkert sätt.

Att myndigheter agerade olika under pandemins inledning visar på en styrka i det svenska systemet. Många åtgärder har inte varit följden av politiska beslut, utan har beslutats av expertmyndigheter. Det har bland annat inneburit att samhället inte har stängts ner i samma utsträckning som många andra europeiska länder. Dödstaten har kunnat hållas nere på andra sätt. Regeringen och myndigheten har haft olika roller. Att det är Folkhälsomyndigheten snarare än regeringen som har haft ansvar för viktiga beslut gällande nedstängning av samhället, har gjort det lättare att basera pandemihanteringen på expertis snarare än tryck från opinionen. UHR ville vidta mer långtgående insatser för högskoleprovet, medan Folkhälsomyndigheten intog en mer avvaktande hållning. Men utgångspunkten är densamma, att båda myndigheter kan agera delvis oberoende från politiken. I det ena fallet mer restriktivt, i det andra mer tillåtande.

Myndigheter ska inte riskera bestraffning i form av indragna befogenheter på grund av att de agerar mot regeringens vilja i en specifik situation, givet att agerandet sker inom ramen för myndighetens befogenheter. Risken finns då att myndigheterna drar sig för att genomföra välgrundade beslut av rädsla för politisk inblandning. Detta gäller särskilt för myndigheter under utbildningsdepartementet, eftersom den akademiska friheten blir starkare om sektorn kan lita på att vara fredad från politiska ingripanden. Förslaget att överföra beslutet om antalet provtillfällen från UHR till regeringen sänder ut signaler som kan skada förtroendet mellan högskolorna och politiken.

7.8 Begränsningar för att skriva högskoleprov

SFS **tillstyrker** förslaget att införa en åldersgräns.

SFS **varken avstyrker eller tillstyrker** förslaget att åldersgränsen ska vara 18 år.

Det är motiverat att ha en åldersgräns för högskoleprovet. Högskoleprovet ska vara en andra chans för den som inte har tillräckliga meriter från gymnasiet. Regelverket bör utformas så att gymnasieelever prioriterar att försöka få höga betyg, snarare än att prioritera högskoleprovet. Det kan vara rimligt att elever får skriva högskoleprovet på våren innan de går ut gymnasiet, men att de redan under gymnasietiden skriver provet flera gånger tar fokus från skolarbetet och för många blir högskoleprovet den primära vägen in i högskolan.

SFS anser därför att åldersgränsen bör vara från och med det år den sökande fyller 19 år. Det är rimligt att elever inte ska kunna skriva högskoleprovet förrän våren det år de går ut gymnasiet. Det skulle förstärka effekten att gymnasiebetyget blir huvudvägen in och högskoleprovet blir en andra chans.

Regeringen har dock nyligen beslutat om en åldersgräns, som innebär att den sökande ska fylla minst 18 år det år som provet skrivs. Det är inte bra att åldersgränsen ändras flera gånger i tät följd. Därför är det rimligt att denna åldersgräns ligger kvar.

7.9 Ökad tydlighet avseende provorter

SFS **tillstyrker** förslaget att UHR i samråd med lärosätena ska ge riktlinjer för provorter. I överenskommelserna med varje lärosäte ska fastställas på vilka orter provet ska anordnas.

SFS anser att förslaget ger en rimlig ansvarsfördelning givet att det är UHR som har ansvar för provets genomförande. Det är bra att lärosätena ska vara överens med UHR om beslutet.

7.10 Högskoleprovet utomlands

SFS **tillstyrker** förslaget att UHR ska fastställa de orter utomlands där högskoleprovet ska ges.

7.11 Finansiering av högskoleprovet

- SFS **avstyrker** utredningens förslag att avgiften för anmälan till högskoleprovet ska fastställas av UHR och inte längre regleras i högskoleförordningen.
- SFS **avstyrker** utredningens förslag att höja anmälningsavgiften för 550 kronor i Sverige och 800 kronor i utlandet.

SFS anser att högskoleprovet bör vara avgiftsfritt, eftersom avgifter kan ha en avskräckande effekt. Det ligger i hela samhällets intresse att utbildningssystemet är öppet för de mest lämpade studenterna, inte de som har råd att betala för antagningsförfarandet. Därför bör provet i högre grad finansieras av det offentliga via UHR.

SFS uppfattning är att högskoleprovet länge har varit underfinansierat. UHR har fått för låg ersättning för att genomföra provet och kostnaderna har därför för stora resurser inom UHR i anspråk. Det innebär att UHR:s intäkter för att genomföra provet behöver öka. Om UHR får ansvar för att fastställa avgiften, innebär det också att UHR är

skyldiga att lösa provets underfinansiering. SFS ser hellre att regeringen tar ansvar för högskoleprovets finansiering. Beslutet om hur finansieringen ska stärkas bör ligga på regeringen.

7.12 Systemet för att administrera högskoleprovet ska utvecklas och finansieras av UHR

SFS **tillstyrker** förslaget att UHR ska utveckla och finansiera HP Admin och att lärosätena och UHR ska gemensamt utforma kravspecifikation för systemet.

Förslaget är en rimlig följd av att UHR får en större del av ansvaret för högskoleprovet.

7.13 En gemensam redovisningsmodell.

SFS är **positiva** till bedömningen att SUHF bör ta fram en gemensam redovisningsmodell för kostnader för högskoleprovet.

SFS är **negativa** till bedömningen att Riksrevisionen bör få ett uppdrag att i samband med årlig granskning särskilt granska redovisningen av kostnader för högskoleprovets genomförande.

Det är bra att skapa tydlighet och transparens kring provets kostnader. Lärosätena behöver själva ansvara för detta men det är rimligt att det sker genom SUHF. Vidare

Riksrevisionen styrs dock inte likadant som andra myndigheter. Regeringen eller Riksdagen bör inte ytterligare specificera vad inom UHR:s eller lärosätenas verksamhet som ska granskas.

7.14 UHR får i uppdrag att digitalisera högskoleprovet

SFS **tillstyrker** förslaget att UHR ska få i uppdrag att inleda ett arbete med att digitalisera högskoleprovet.

7.15 Ökad samverkan mellan högskoleprovet och andra nationella prov.

SFS har inga synpunkter vad gäller bedömningen att det bör finnas en närmare samverkan mellan olika nationella prov avseende metod- och utvecklingsfrågor. Eftersom det endast är fråga om en bedömning, bör UHR kunna ta till sig idén och utveckla samverkan i den mån det är lämpligt.

Oskar Mattsson Wiik
Vice ordförande
oskar.m.wiik@sfs.se
070-545 75 57

Sebastian Lagunas Rosén
Politisk sekreterare
sebastian.lagunas.rosen@sfs.se
076-870 56 94